

Ковтун О.С.

студент,

Національна академія внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Значне погіршення соціально-економічних умов життя населення та політична нестабільність в державі викликає погіршення ставлення та зневіру широких верств населення щодо верховенства права та режиму законності в Україні.

Як зазначає Н. Требін, правовий нігілізм (від лат. nihil – ніщо, нічого) – вид деформації правосвідомості особи, суспільства, соціальної групи, що характеризується усвідомленим ігноруванням вимог закону, запереченням значущості норм і принципів права або зневажливим до них ставленням, за відсутності наміру здійснення правопорушення.

За верховенством права, станом на 2016 рік, Україна займає 70 місце з 102 країн. Довіра до суддів в Україні є найнижчою в Європі [1].

Особливої уваги заслуговує подолання так званого нігілізму «верхів». Суспільна небезпека правового нігілізму еліти полягає в тому що ці люди наділені значними державно-владними повноваженнями. Як зазначає О.О. Черніков, непрофесійна діяльність політичної верхівки в законотворчій діяльності, корупція, популізм, протекціонізм кланових та особистих інтересів в органах державної влади різних рівнів відіграють провідну роль у збереженні та посиленні правового нігілізму в державі [2].

Яскраво підтверджує оцінку громадським суспільством рівень довіри до права та правової системи в Україні проведені соціологічні опитування.

Так, корупція в Україні, незважаючи на зміну політичної еліти і прихід до влади нових людей, не зменшилася, а в деяких сферах навіть зросла на 5-18%. Про це свідчить порівняльний аналіз досліджень рівнів корупції в Україні, які проводилися компаніями Transparency International, Gallup International та Центр Разумкова у 2013-2015 роках. Наприклад, у 2013 році 47,3% українців вважали, що судова система повністю корумпована. У 2015 році таку думку було вже у 66% українців – зростання склало майже 20%. Аналогічна динаміка спостерігається і в інших сферах: правоохоронної 45,5% і 64% (зростання – 18,6%), державних органах 44,9% і 56% (зростання 11,1%), медицині 40,6% і 54% (зростання – 13,4) [3].

Україна знаходиться в трійці лідерів по кількості скарг, що передані проти нашої держави на розгляд до Європейського суду з прав людини. За офіційним звітом Урядового уповноваженого України у справах ЄСПЛ в 2015 році у Європейському суді знаходилося 13 850 справ проти України, що склало 21,4 % від усіх справ, що розглядає ЄСПЛ [6].

Крім того, Україна знаходиться на 4 місці в Європі по невиконанню системних рішень Європейського Суду з прав людини [5]. Спроби влади підняти за рахунок правоохоронної та судової реформи авторитет закону можуть дати дієвого результату лише за комплексного викоренення основних

причин нігілізму, до яких, як зазначає І.С. Демченко, відносяться низький рівень правової культури населення, незадовільний стан законності в суспільстві та юридично безграмотні та недієві нормативні акти [4].

Проблема недієвості законодавства та Конституції як основного закону призводить до зневіри населення у верховенство права. Яскравий приклад цьому невиконання всеукраїнського референдуму 2000 року. Незважаючи на той факт, що громадяни переважною більшістю голосів схвалили усі 4 питання, які були внесені до бюлетеню, що підтверджено повідомленням ЦВК від 16 квітня 2000 року, рішення референдуму не було втілено в життя.

Такий прецедент не відповідає положенням статті 69 Конституції України та рішенням Конституційного Суду України (по справі № 6-рп/2008 від 16 квітня 2008 року).

Постійні зміни до Конституції України в залежності від політичної кон'юнктури також не сприяють подоланню правовому нігілізму.

Таким чином, лише вжиття комплексних заходів спрямованих на поліпшення економічних умов життя населення, формування ефективної системи законодавства, що забезпечить її практичну дієвість, активна правова пропагандистська та просвітницька діяльність, вдосконалення правничої освіти в школах та вищих навчальних закладах може подолати правовий нігілізм в Україні.

Список використаних джерел:

1. Переведенець П. Люстрація та оновлення судової системи: чому українці не довіряють судам? [Електронний ресурс] / П. Переведенець // Народний кореспондент. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://nk.org.ua/politika/lyustratsiya-ta-onovlennya-sudovoyi-sistemi-chomu-ukrayintsi-ne-doviryayut-sudam-36856>.
2. Черніков О. О. Правовий нігілізм: поняття, структура та форми прояву / О. О. Черніков // Право і суспільство. – 2014. – № 1. – С. 10–14.
3. За останні 2 роки рівень корупції в Україні зріс на 18%, – дослідження. [Електронний ресурс] // РБК-Україна. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/poslednie-goda-uroven-korruptsii-ukraine-1428572826.html>.
4. Демченко І. С. Правовий нігілізм в Україні. Шляхи подолання. [Електронний ресурс] / І. С. Демченко – Режим доступу до ресурсу: <http://intkonf.org/demchenko-ispravoviy-nigilizm-v-ukrayini-shlyahi-yogo-podolannya/>.
5. Україна – на 4-му місці за невиконанням системних рішень ЄСПЛ [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2015/03/23/7032163/>.
6. Звіт про результати діяльності урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини за 2015 рік [Електронний ресурс] // офіційний сайт Міністерства юстиції України – Режим доступу до ресурсу: <http://old.minjust.gov.ua/file/51250>.